

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

114 üncü Birleşim

31 . 7 . 2003 Perşembe

5. - Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/653) (S. Sayısı : 264) (1)

BAŞKAN - Komisyon?.. Hazır.

Hükümet?.. Hazır.Komisyon raporu, 264 sıra sayısıyla basılıp dağıtılmıştır. Tasarının tümü üzerinde söz isteği vardır.

Tasarının tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Trabzon Milletvekili Sayın Akif Hamzaçebi konuşacaklar. Buyurun Sayın Hamzaçebi, süreniz 20 dakika.

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun tasarısı üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini açıklamak üzere söz aldım. Sözlerime başlarken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Görüşeceğimiz tasarı, özellikle bütçe kanununun bazı maddelerinin Anayasa Mahkemesince yürürlüğünün durdurulması konusunda vermiş olduğu karar nedeniyle hazırlanmış olan tasarıdır. Hatırlayacağınız gibi, 2003 yılı bütçe kanununun bazı maddelerinin Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Anayasa Mahkemesinde dava açılmış ve Anayasa Mahkemesi bu maddelerden bir kısmının yürürlüğünün durdurulmasına karar vermiştir.

Değerli arkadaşlar, yine, hepinizin hatırlayacağı gibi, Mecliste yasama faaliyeti içerisinde katkıda bulunmaya çalıştığımız kanunlardan, içtüzüklerden bir bölümü, Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Anayasa Mahkemesine götürülmüştü. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün değiştirilmesi vardı bunların arasında, 61 yaş düzenlemesi vardı ve yine, ek vergiler vardı; Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi vardı. Bütün bunlara ilişkin olarak, bu tasarıların komisyondaki görüşmelerinde olsun, Genel Kuruldaki görüşmelerinde olsun, tasarıların daha düzgün olması ve Anayasaya uygun bir şekilde çıkması için çaba sarf ettik, katkıda bulunmaya çalıştık; ancak, bu katkılarımız iktidar tarafından yeterince alınmadı, yeterince benimsenmedi. Tabii ki, Türkiye bir hukuk devleti, sonuçta Anayasa Mahkemesinde bunların Anayasaya aykırılığı ileri sürüldü Cumhuriyet Halk Partisi tarafından ve bu yasalar ya iptal edildi ya da yürürlüğü durduruldu. Bu tasarı da onlardan biridir, bir yürürlüğü durdurma kararı üzerine hazırlanmış olan bir tasarıdır.

Yine, hepinizin bildiği gibi, Anayasaya göre, bütçe kanunlarına bütçeyle ilgili olan hükümler dışında hüküm konulamaz. Yani, bunun anlamı şudur: Bir başka yasayla düzenlenmesi gereken bir konu varsa, bunu başka bir yasayla düzenlemek gerekir; bunu bütçe kanunuyla düzenlememeli. Bütçe kanununun esprisi, anlamı budur Anayasada. Yoksa, bütçe kanununa konulmuş her yasanın uygulamasının bir şekilde bütçeyle ilgisi vardır. Bu, onun bütçe kanununda düzenlenebileceği anlamına gelmez; mutlaka ayrı bir yasayla düzenlenmelidir.

Nedir bugün görüşeceğimiz konular, maddeler? Bunların başında, belediyelere vergi gelirlerinden verilen payın azaltılmasına ilişkin olarak bütçe kanununda yapılmış olan düzenlemedir. Hatırlayacağınız gibi, büyükşehir belediyelerinin vergi gelirlerinden aldıkları pay azaltılmıştır. Yüzde 4,1 oranda pay almaktayken büyükşehir belediyeleri, bu pay yüzde 3,5'a indirilmiştir. Yine, büyükşehir dışındaki diğer belediyelerimizin İller Bankası kanalıyla vergi gelirlerinden yüzde 6 oranında aldıkları pay, yine, bütçe yasasıyla yüzde 5'e indirilmiştir; özel idarelerin Emlak Vergisi hasılatından aldıkları pay da yüzde 5'ten 4,5'a indirilmiştir.

Hem bütçe kanunu görüşmeleri sırasında hem de ek vergilerin görüşmeleri sırasında şunu ifade ettik: Bu indirim yanlıştır, iki nedenle yanlıştır: Birincisi, yerel yönetimlerin gelirlerini olumsuz etkilemektedir. Buna karşı şu denmiştir: "Ek Emlak Vergisi konuldu, Ek Emlak Vergisinin hasılatı belediyelere bırakıldı. Dolayısıyla, biz, artık, Ek Emlak Vergisinin tahsilatıyla uğraşmıyoruz. Maliye Bakanlığının vergi daireleri bu vergiyi tahsil etmeyecek, bunu belediyeler alacak. Bunun karşılığında da, belediyelerin vergi gelirlerinden aldıkları payı azaltıyoruz."

İlk bakışta doğru gibi gözükken bir açıklama; ama, uygulamasına baktığımızda, bu açıklamanın uygulamada doğru sonuçlar vermediği, birkısım belediyelerin, özellikle 2000'i aşkın sayıda olan belde belediyelerinin aleyhine işlediğini görüyoruz. Nasıl işliyor; Ek Emlak Vergisi, mevcut Emlak Vergisine bağlı olarak alınıyor; yani, emlak vergi değeri yüksek olan yerde yüksek alınıyor bu vergi, düşük olan yerde düşük alınıyor. Dolayısıyla, gayrimenkullerin değerli olduğu büyük kentlerde bu vergi yüksek. Büyük kentlerdeki ilçe belediyeleri, yüksek oranda Emlak Vergisi alıyor olabilir; ama, Anadolu'daki belde belediyelerinin emlak vergi değerlerine baktığımızda, son derece düşük değerler olduğunu görüyoruz. Bu belediyelerin, Emlak Vergisinden sağladıkları ciddî bir hâsılat yok. Bu belediyeler varsa yoksa, İller Bankasından alacakları paya bakar, her ay oradan gelecek payı büyük bir merakla bekler, hatta, bu payın zaman zaman kesintiye uğraması nedeniyle de telaşlanırlar, ararlar sorarlar. Bu paydaki kesintilerin de bir miktar ertelenmesini, bu belediye başkanlarımız sürekli talep eder. Hükümet şunu yapmıştır: Ben karışmıyorum, siz ne yaparsanız yapın. Ben, Ek Emlak Vergisini size bıraktım, karşılığında sizin İller Bankasından alacağınız payı veya büyükşehirseniz, vergi gelirlerinden doğrudan aldığınız o payı kesiyorum, gerisine karışmam. Bu anlayış, bu yaklaşım yanlıştır. Bunun, bütçe kanunuyla düzenlenmiş olması, ikinci bir yanlıştır. Bu ikinci yanlışı da, hem bütçe kanunu görüşmeleri sırasında hem de ek vergilerin görüşmeleri sırasında, hem komisyonlar da hem de Genel Kurulda sayısız defa ifade ettik. Şimdiki durum nedir; Anayasa Mahkemesi bu maddelerin yürürlüğünü durdurdu, eskiye döndü; dönmüş olması gerekir; ama, hükümet, getirmiş olduğu bu tasarıyla "bu payları kesmeye devam edeceğim" diyor. Ancak, biraz önce sözünü ettiğim Emlak Vergisi dağılımındaki o adaletsizlik devam ediyor. Özellikle belde belediyelerinin, özellikle Anadolu'daki belediyelerin, belde olsun olmasın, Anadolu'daki birçok belediyenin, çok önemli sayıda belediyenin Emlak Vergisi hasılatı son derece düşüktür. Bunların, ek Emlak Vergisinden de elde edecekleri ciddî bir gelir yoktur. Yine, belediyeleri kendi kaderleriyle,

parasızlıklarıyla, gelirsizlikleriyle başbaşa bırakmış oluyoruz. Bu tasarı buradan bu şekliyle geçerse, bu, tescil edilmiş olacaktır.

Değerli arkadaşlar, bu tasarıyla yapılan bir ikinci düzenleme, emeklilere ilişkin düzenlemedir. Kamu görevlilerinin emekli olmaları halinde alacakları yolluğa 500 000 000 liralık bir sınır getirilmektedir. Bildiğiniz gibi, kamu görevlisi emekli olduğu takdirde, ikamet edeceği kente kadar olan harcırahını alır; yol masrafı, yevmiye ve aile masrafını alır ve o şekilde emekli olur. Yapılan düzenleme, seyyanen bir ödemeyi öngörüyor; bunun miktarının 500 000 000 lira olmasını öngörüyor ve adına da "tazminat" diyor.

Düzenleme, yanlıştır. Hangi nedenle yanlıştır? Şu nedenle yanlıştır: Birincisi, bunun adı "tazminat" olmamalı. Komisyonlardaki görüşmeler sırasında bunu ifade ettik; bunun adının "tazminat" olmaması gerekir. Tazminat, ancak bir zarar halinde vardır. Vatandaş mağdur olmuşsa, bir zarar görmüşse, -idarenin işleminden zarar görmüş olabilir, bir kişinin işleminden zarar görmüş olabilir- bu zararı telafi etmek için yapılan ödemenin adına tazminat denir bizim hukukumuzda. Emekliye yapılan ödemenin adının tazminat olmaması gerekir. Hükümet, buna tazminat diyerek, acaba, emeklileri mağdur ettiğini mi düşünüyor; daha doğrusu, mağdur ettiğini kabul ediyor ki, kendilerine hiç olmazsa 500 000 000 liralık bir tazminat verelim yaklaşımı içerisinde diye insan sormadan edemiyor.

61 yaş olsun, diğer uygulamalar olsun, emeklilerin sosyal güvenlik alanındaki muhatap oldukları diğer uygulamalar, sağlık harcamalarındaki, ilaç harcamalarındaki uygulamalar, emeklinin hakikaten mağdur olduğunu gösteriyor, bu da onun bir parçası maalesef.

Şimdi, denilebilir ki, bu uygulama kötüye kullanılıyor; kamu görevlileri, emekli oldukları zaman, hiçbir zaman gitmeyecekleri kenti belirtmek suretiyle, hatta uzak kentleri belirtmek suretiyle çok yüksek miktarda emekli ikramiyesi alıyorlar.

Değerli arkadaşlar, bir kere, hiçbir kamu görevlisinin böyle bir yola gitmemesi gerekir. İkincisi, eğer, istisnaî olarak yanlış uygulamalar varsa, bu yanlışlık, bir kurumun yok edilmesine, bir kurumun ortadan kaldırılmasına neden olmamalıdır.

Bir diğer nokta, 500 000 000 liralık tazminat, herhangi bir şekilde gelecek yılların enflasyonuna da endekslenmemiştir; yani, başka bir düzenleme yapılmadığı takdirde, zaman içerisinde, 500 000 000 liralık rakam, enflasyon nedeniyle aşınacaktır.

"Uygulanmakta olan bu programa sosyal boyut katacağız" diyen hükümetin, gerçekte, emekliler olsun, diğer alanlardaki politikalar olsun, sosyal güvenlik, uygulanmakta olan bu programa sosyal boyut katmaktan uzaklaştığını, gerçekte böyle bir amacının olmadığını ortaya koymaktadır. Sadece emeklinin maaşı değil, emeklinin sağlık harcamaları böyledir, emeklinin diğer harcamaları böyledir. Emeklilere yapılmış olan birtakım zamlardan, SSK ve Bağ-Kur emeklilerine yapılmış olan zamlardan sonra enflasyon farkının kendilerine verilmemesi uygulaması, hep bu şekilde olmuştur. Bütün bunlar, sosyal güvenlik sistemini düzeltmek adına yapılmıştır; ama, geldiğimiz noktada görüyoruz ki, uygulamaların sosyal güvenlik sistemine olumlu etkisi de olmamıştır. Sadece, bir rakam vermek istiyorum: 2002 yılında, sosyal güvenlik sistemi için bütçeden yapılan harcamaların gayri safi millî hâsılaya oranı yüzde 4,1'dir; 2003 yılında bu oran yüzde 4,2 olarak planlanmıştır -küçük bir artış var, bunu önemsemeyelim- ama, harcamaların eğilimine, harcamaların şu andaki durumuna baktığımızda, önlem alınmadığı takdirde, bu açığın, gayri safi millî hâsılanın yüzde 4,5'ine,

4,6'sına, hatta 4,7'sine kadar çıkacağı görülmektedir. Hani sosyal boyut, hani sosyal güvenlik sistemini düzeltmek?!. Bunların hiçbirini göremiyoruz.

Bir diğer sosyal harcama, doğrudan gelir desteği ödemeleri. Doğrudan gelir desteği ödemelerinde 2003 yılına henüz daha gelinmemiştir. 2003 yılı için, bütçeye, 500 trilyon liralık bir doğrudan gelir desteği ödemesi konulmuştur. Hükümet, hâlâ, 2002 yılı ödemelerini yapmakla veya ancak bitirmekle meşguldür; 2003 yılına sıra gelmemiştir; 2003 yılı ödemelerinin, ne zaman yapılacağı belli değildir. Tarım politikalarında yine bir belirsizlik söz konusudur.

Belli ürünlerde erken fiyat açıklayan hükümet, başka tarım ürünlerinde aynı tavrı gösterememiştir. Çayda, buğdayda, hububatta fiyat açıklayan hükümet, örneğin, fıındıkta alım mevsimi yaklaşmış olmasına rağmen, üç beş gün sonra fıındık toplanacak olmasına rağmen, henüz, daha fiyatını, maalesef, açıklayamamıştır. Bunlar, uygulamada, bütün üreticilerin beklediği, bütün üreticilerin aksaklıkların giderilmesini beklediği konulardır.

Söz tarımdan açılmışken devam etmek istiyorum. Hükümet, hububatta olsun, çayda olsun yüzde 40 artış yaptığını ifade etmiştir. Tabii ki, üreticilerimiz, yüzde 40 artışı hak etmiştir; ancak, yüzde 40 artışın dahi ne zaman gerçekleşeceği belli değildir. Örneğin, çayda, 400 000 + 50 000 lira denilmiştir; 50 000 liranın ne olduğu henüz açıklanmamıştır. Bunun, tabii ki, fiyata dahil olmayan bir ödeme olduğu anlaşılmaktadır. "Prim" veya "doğrudan gelir desteği", adına ne dersek diyelim, onun ne zaman ödeneceği belli değildir; ama, sonuçta, yüzde 40 oranında verilen bir artış söz konusudur. Tutarlı olmak nedir: Hükümetin, diğer tarım ürünlerinde de yüzde 40 oranında artış yapmasıdır. Bunu, hükümetin diğer ürünlerdeki politika uygulamalarında da bekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütçe yasasının ilgili maddelerinin Anayasaya aykırılığı ortadadır; Anayasa Mahkemesi yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. Doğru olan, sadece, huzurunuzda gelmiş olan bu tasarıdaki düzenlemeler değildir; yani, bu düzenlemelerin bütçe kanununa konulmaması gerekir, ilgili yasalarında yapılması gerekir. Bu şekliyle, içeriği yanlış dahi olsa, bu düzenlemelerin bir kısmının ilgili yasalarına taşınmış olması doğrudur; ancak, bütçe yasasında, bunun dışında, Anayasaya aykırı daha birçok hüküm vardır. Onların da çok süratli bir şekilde, ilgili özel yasalarına taşınması ve bütçe yasasının, tamamen bütçeye ilişkin hükümlerden oluşması şarttır.

Bunları dikkatinize sunmak istedim.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Hamzaçebi.